

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Thomas Jensen 1791-1867
Smed i Odder i et halvt århundrede.

Bind 2 i serien "En Østjysk smedeslægt".

Smed Thomas Jensen i Odder er min tip2-oldefar og et led i en slægt af smede og maskinarbejdere, fortrinsvis bosatte i Østjylland. Og jeg, der er uddannet maskinarbejder, er i 7. led af smedeslægten.

Under mit arbejde med at lave en slægtsbog om denne smedeslægt, har jeg i min forskning erfaret, at der findes en hel del data om Thomas' liv, og fået lyst til at beskrive hans liv og levned nærmere. - Han virker til at have været en stabil og meget sympatisk person.

Udgave 2: Højbjerg den 16/5-2023.

Erik V. Jensen.

SMEDESLÆGTEN

Jens Jensen

Thomas Jensen

Jens Thomasen – Jens Anthon Thomasen – Rasmus Thomasen – David Seidelin Thomasen

Thomas Jensen – Andreas Jensen – Jochum Otto Jensen

Jens Jensen – Ole Jensen

Jens Christian Jensen – Alfred Magnus Jensen – Viggo – Villads – Richardt

Arne Bruun Jensen | Erik Villads Jensen | Heinrich Jensen

Indhold:

Thomas Jensen og Dorthe Marie Steensen

Thomas Jensen og Kirsten Mortensdatter

Thomas Jensens børn

Svigerforældre: Jens Steensen og Anne Sørensen Worm
Morten Jensen og Anne Jensdatter

Appendix:

Køb/salg af hus i Odder

Aftægtskontrakt 1846

Thomas' smedje - matr. nr 37, Odder by

Forsidebillede: Smeden i arbejde – af PS Krøyer

Smedearbejde:

Thomas Jensen og Dorthe Marie Steensen / Kirsten Mortensdatter

Thomas var født 13 august 1791 i Randlev, døbt i Randlev kirke 2 oktober samme år og konfirmeret 13 april 1806. Han var søn af degnen til Randlev og Bjerager sogne, Jens Jensen og hustru Cathrine Thorsø.

Da faderen Jens Jensen døde i 1806 er Thomas sikkert blevet sat i lære. Han var da 15 år gl. og da ingen af de 2 smede i Randlev havde sønner i passende alder, er han formentlig kommet i lære ved en af dem (bysmedjen lå tæt ved degneboligen og Thomas' far har sikkert arbejdet meget der).

Ca. i 1811 har Thomas været færdiguddannet som smed og klar til at arbejde på Rodsteenseje, hvor hans far havde haft gode forbindelser. Der var på den tid ingen beboelse tilknyttet Rodsteenseje's smedje. Og ved en brandforsikrings taksering fra 13/12-1809 er smedjen beskrevet således:

"Et Smedehuus øster for Gaarden, 3 Fag, 8 Al: dyb, ege Under- og Fyrre Overtømmer, murede Vægge og Straatag, med sit Tilbehør, taxeret for - 100 DC (Danske Courant)/Omskrivningssum Sølv 90 Rbd".

Godset Rodsteenseje var på det tidspunkt det herskende overhoved for Odder-området. I begyndelsen af 1700-tallet ejede godset jord (fæstegårde/-huse) i byerne: Odder, Tvenstrup, Svorbæk, Ondrup, Morsholt og Randlev m.fl., og i Odder by var mange af husene fæstehuse for arbejdere og håndværkere, der arbejdede på godset.

Odder by blev udskiftet i 1796; i 1801 fik Rodsteenseje kgl. bevilling til at frasælge godsets fæsteejendomme, og i 1803-04 var de fleste ejendomme i Odder by frasolgt.

Odder by var smukt beliggende i en dal omkranset af skovklædte bakker med Odder å bugtende sig gennem byen, som drivkraft for byens vandmøller (Sandager Mølle og Neder Mølle). Omkring år 1800 bestod byen, foruden kirken og møllerne, af godt en snes gårde, en del huse og (fra 1742) en kgl. privilegeret kro i Slippen.

Bebyggelsen var koncentreret omkring åen fra Østergade øst for kirken til Rathlousdal Alléen vest for Rosensgade. Nordøst for kirken lå de store gårde, hvor de der havde noget at sige i sognet boede. Vest for kirken lå de små stråtækte husmandshuse.

Odder by's gader var da et værre ælte, hvor folk henkastede alt muligt skarn, kun med en række sten i midten som fodgængerne kunne træde på (først i 1858-59 startede man med egentlig brolægning og det første sted var af en del af Rosensgade).

Færdsel gennem byen i 1800, når man kom fra vest mod øst, foregik således: ad Slippen, ad smedegade, over åen ved Neder Mølle (vadested), hen ad Nørregade, forbi kirken, og derefter hen ad Østergade.

Ved højvande i åen kunne man få lov til at skyde genvej ad en sti over privat jord (den senere Rosensgade). Den gang var der i Odder midtby kun bro ved kirken. Først i 1856 blev der bygget bro ved Tinghuset og i 1869 ved Neder Mølle.

I flere hundrede år var byen hæmmet i sin vækst. Dels på grund af sit afhængighedsforhold til ejerne (kronen og senere adelen) og dels på grund af købstædernes fortrinset til handel og håndværk, der blev styret meget stramt af stiftamtmanden i Århus, der ville beskytte Århus bys interesser.

Så næsten alle ansøgninger om at måtte drive handels- og håndværksmæssigt erhverv i Odder blev afslået. Man måtte heller ikke afholde markeder og lign. Der blev dog i mange år holdt ulovlige markeder i Odder by. Først i 1850 opnåedes Kgl. bevilling til at afholde marked i Odder by 2 gange om året, senere øget til 4 og senere 6 gange om året.

Af samme grund var byen noget isoleret fra omverden og vejene til Århus, Horsens og Skanderborg var i meget dårlig stand. Der var ikke regelmæssige forbindelser i form af dagvogn eller diligence. Den eneste forbindelse til omverdenen var på det tidspunkt et postbud, der 2 gange om ugen gik til købstæderne (Århus og Horsens) for at hente post, medicin og andre nødvendige varer.

Der var dog vækst i Odder by. Ved folketællingerne 1787 og 1801 var Odder en by med ca. 450 indbyggere, 28 gårde og 45 huse, hvor af mange af dem rummede forskellige slags håndværkere. (Til sammenligning var Århus Købstad i 1801 på 4.102 indbyggere). Ved folketællingen i 1845 var indbyggerantallet i Odder by næsten fordoblet, idet der var 830 beboere fordelt på 32 gårde og 81 huse.

Det var blandt andet udskiftningen og udflytning af gårdene, der havde givet plads til flere huse og mindre ejendomme i byen. Og tilvæksten i befolkningen skyldtes bl.a. mængden af håndværkere, selv om Odder jo ikke var købstad og derfor var underlagt de stramme restriktioner for etablering af håndværksvirksomhed.

Den 10 november 1813 blev "*Ungkarl Thomas Jensen og Pige Dorthe Marie Steensen af Rodsteenseje Copuleret*" i Odder kirke. Han var da 22 år gl. og hun var 27 år, stuepige og datter af degnen i Hundslund, Jens Steensen.

Flere ting ved ægteskabet virker mærkeligt. For det første nedkom bruden kun 3 måneder efter med en dreng (14 febr. 1814). Det vil sige hun var ca. 6 måneder henne ved vielsen og altså meget synligt gravid. Da begge arbejdede på godset Rodsteenseje og hun tillige var degnedatter, ville det have virket mere anstændigt at gifte sig tidligere, hvis det var Thomas, der havde gjort hende gravid.

For det andet skulle drengen efter datidens navneskik have haft navnet Jens efter sin farfar (eller sin morfar, der da lige var død), men det var først dreng nr. 2, der fik det. Drengen her fik navnet Hans Christian, og det havde ikke familiemæssig baggrund, hverken ved Thomas eller Dorthe Marie. Måske blev han opkaldt efter forvalter Hans Christian Møller, der var forpagter af jordene på Rodsteenseje gods og ven af Thomas' fader.

Drengen Hans Christian blev hjemmedøbt 15 febr. og fremvist i kirken 11 april 1814. Ved dåben i Odder kirke var det Madame Møller fra Rodsteenseje (Margrethe Ditlevine v. Voss), der bar barnet. Og Thomas blev da betegnet som "*Huusmand og Smed*"!

Man kunne fristes til at tro at det var et ægteskab "arrangeret" af forpagteren til Rodsteenseje, måske fordi Dorthe Marie var kommet "galt afsted" med en af de fine folk på godset. (Kammerjunkerens på Rodsteenseje Christian Magnus von Voss var da 32 år gl. og han blev skildret som "*en frivol libertin, der boltrede sig blandt egnens levemænd og kønne bondepiger og på alle tænkelige måder forsømte sin hustru*"; og forpagter Møller var jo gift med hans søster!).

For den 30 oktober 1814 fik Thomas skøde på et hus i Odder til 1.500 Rbd, hvor i der stod at han "*nu har gjort Fyldest for Kjøbesumma*". Samme dag lånte han på obligation 900 Rbd af en Knud Sørensen fra Røhrt, så Thomas må altså selv have haft 600 Rbd; en ret betydelig sum for en 23-årig smedevend dengang – hvor kom de mon fra !?

I 1814 ophørte Hans Christian Møllers forpagtningsaftale på Rodsteenseje, og han forlod godset og købte sin egen gård, herregården Østergaard i Tulstrup sogn. Herefter var der ikke forpagter på Rodsteenseje gods, det blev drevet af kammerjunker von Voss selv, indtil hans død 28 februar 1835.

Det var økonomisk trange tider i Danmark efter Københavns bombardement i 1807 og krigen mod England 1807-14. Og den 5 januar 1813 indtraf der Statsbankerot, da Frederik d. 6. lukkede den gamle Curantbank, oprettede den nye Rigsbank, og samtidig indførte en pengeombytning.

De gamle Curant-banksedler var faldet konstant i værdi efter 1807, og i 1812 udgjorde de kun en fjortendedel af sølvværdien. De blev ombyttet i forholdet 6 for 1 ny. Men da man samtidig nedsatte sølvværdien af de nye Rigsbankdalere, blev reduktionsforholdet ikke 1:6, men nærmere 1:10. For at indskrænke seddelmassen yderligere indførte man samtidig en engangs-skat, hvor alle ejere af fast ejendom skulle betale en afgift på 6% af ejendommens sølvværdi. Denne skat kunne man tinglyse i huset mod en rente på 6½ %, hvis man ikke kunne betale den straks.

Trods disse hårde tider købte Thomas som nævnt et hus af Bødker Simon Simonsen, til indflytning 1 april 1815 (Skødet først tinglyst 14 juni 1817). Med i købet fik han endda en tønde havre og en ko samt resterende foder fra året før !

Det købte var i Odders matrikel-sogneprotokol fra 1817 beskrevet som (matr. nr. 37): "*En Huusplads med Have i den nordøstlige Deel af Byen, dens østre Side*" (Huset lå i Øster-

gades sydlige side, ca. ved nr. 62); "og en Lod ved Randlev Skiel østligst i Marken". Jordlodden var med gl. hartkorn på 1 skp 3 fdk $1\frac{7}{8}$ alb samt lidt skov. Den lå på Odder Østermark (Østermarksvej nr. 140). Huset var et tidligere fæstehus under Rodsteenseje, som Simon Simonsen havde købt i 1803 for 275 Rd, da Rodsteenseje havde stort udsalg af sine fæsteejendomme. Og jordlodden var købt samtidig af en gårdmand i Odder.

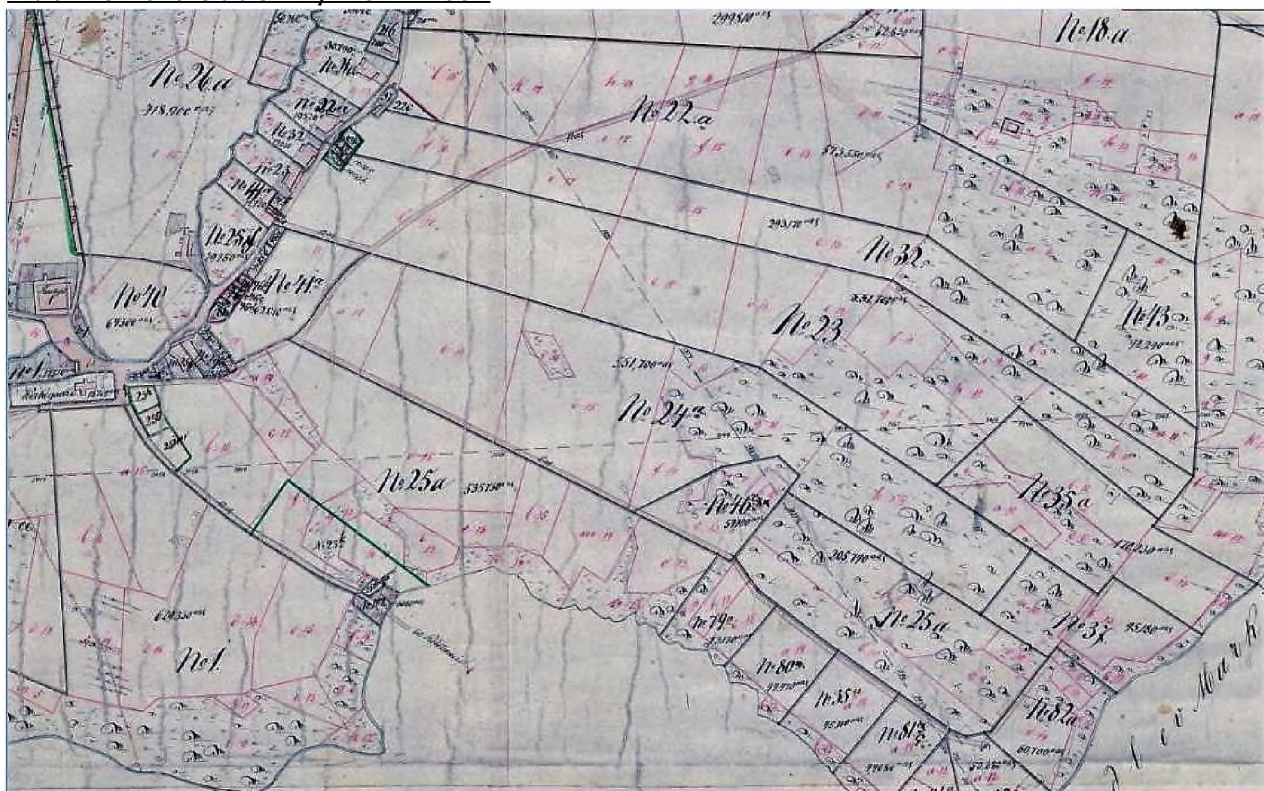
Fra en brandforsikrings-taksering i 1804 vides, at huset havde 2 stuer, 2 kamre, køkken og bryggers, samt et lade og fæhus og var takseret for 350 Rd.

Og fra en taksering i 1811 vides, at det var et 8 fags bindingsværkshus i $8\frac{1}{2}$ alens bredde (ca. 64 m²), øst-vest vendt, med stråtag og klinede vægge, samt et "Lade og Fæhuus" på 5 fag i $8\frac{1}{2}$ alens bredde i vest i samme materialer. Et pænt stort hus for den tid, med en forsikringssum i 1811 på 650 Rd.

Prisen på huset var som nævnt 1.500 Rbd (navneværdi), betalt ved købet. Efter statsbankerotten i 1813 var der 2 kurser på Rigsbankdalere, en navneværdi på sedler og en sølvmøntværdi og det kostede Thomas mange penge. Fra 1814-18 var seddelkursen låst på 375, så hans købspris ville i sølvmønter kun have været på 800 Rbd !

Det på købsdagen oprettede obligationslån (tinglæst 7 november 1814) på 900 Rbd navneværdi (= 480 Rbd sølv) kostede 4% i rente pr. år (= 36 Rbd). Jordskatten var i 1814 på 8 Rbd og 2 mk pr. td hartkorn, så Thomas skulle betale 2 Rbd pr år i skat.

Matrikelkort Odder By 1847- 69:

Den 15 juni 1815 lånte Thomas så på obligation 500 Rbd af en Simon Pedersen til 5% rente p.a. (25 Rbd om året), med sikkerhed i 2. prioritet i huset (tinglæst 26/9-1818). Smedjen var ikke nævnt ved købet, men på et matrikelkort fra 1817 ser der ud til at være en lille smedje ved haven, nordøst for stuehuset. Måske blev nogle af pengene brugt til at lave den.

Hvad resten skulle bruges til vides ikke. Måske ville han betale "Medgiften" tilbage ? - Måske var det allerede i 1815 at Thomas stoppede som smed på Rodsteenseje. Kammerjunker Voss var kendt for at være arrogant, udover at være pige glad. Og hvis han havde haft en affære med Dorthe Marie, er det forståeligt hvis Thomas ikke ville arbejde på godset under ham, når forvalter Møller var rejst.

Thomas' fætter Søren Mortensen er noteret som smed på Rodsteenseje i 1819. Han var født ca. 1797, så han kunne efter konfirmation i 1811 være kommet i lære ved smeden i Randlev (efter Thomas ?) og være færdiguddannet smed i 1815, og således have afløst Thomas som smed på godset.

Thomas og Dorthé Marie fik yderligere en del børn:

* Jens, født og hjemmedøbt 16 juli 1816.

* Jens Anthon, født 11 januar og hjemmedøbt 26 januar 1819.

* Rasmus, født 31 oktober og hjemmedøbt 1 november 1821.

* Niels, født og hjemmedøbt 8 oktober 1824.

* Jensine Marie, født og hjemmedøbt 2 juni 1827 og i kirken 17 juli. Hun døde 10 uger gl.

Den 18 august 1816 blev sønnen Jens fremvist i Odder kirke, båret af Thomas' søster Anne Jensdatter. Blandt fadderne var broderen Jens Jensen, en fætter Jens Mortensen, gårdmand fra Randlev, og Thomas' ven, skriver Jacob Jørgensen fra Rodsteenseje.

Sønnen Jens Anthon blev fremvist i Odder kirke 28 februar 1819, båret af moderens søster Johanne Marie Steensen fra Århus. Blandt fadderne var Thomas' broder Jens og fætteren Søren Mortensen, smed på Rodsteenseje.

Efter lovlig halvårs opsigelse måtte Thomas allerede den 11 juni 1819 udbetale den første obligation på 900 Rbd navneværdi. Obligationshaveren Knud Sørensen købte i 1818 en ejendom i Randlev på tvangsauktion og har nok manglet penge til at betale den med. Hvor Thomas fik penge fra vides ikke, for han optog ikke nyt lån på obligation. Men det har været hårdt for tegnebogen, for på det tidspunkt var seddelkursen pari (200), så lånindfrielsen svarede til 900 Rbd sølv !

I slutningen af 1819 arvede han 8 Rbd efter sin fader Jens Jensen, men de forslog jo ikke meget i den situation.

I 1820 var fætteren Søren Mortensen stadig smed på Rodsteenseje, så også på den tid har Thomas måttet leve af sin egen selvstændige smedevirksomhed i Odder. Men Søren startede som smed i Fillerup i 1821, så Thomas havde mulighed for at vende tilbage til godset, hvis kemien havde passet. (Det skal også bemærkes, at sønnerne Jens og Jens Anthon senere arbejdede som smede på Rodsteenseje, men først efter von Voss' død i 1835 !).

Den 5 januar 1822 blev sønnen Rasmus fremvist i Odder kirke, båret af Jomfru Lyngbye fra Rodsteenseje. Blandt fadderne var broderen Jens og fætrene Jens og Søren Mortensen.

Landbrugets konjunktur-nedgang efter statsbankerotten varede helt op til 1828, og var især hård efter 1818, hvor jordskatten (nu kaldet Landskatten) blev hævet kraftigt. Det medførte en krise med stærkt faldende priser på landbrugsvarer og dårlig indtjening i landbruget, hvor mange gårdmænd gik fallit og måtte forlade deres gårde.

Hvor hård krisen var vises af, at Thomas' ven Hans Christian Møller i 1821-22, på trods af at han var en meget dygtig landmand, måtte forlade sin nye gård Østergaard og sælge den tilbage til den tidligere ejer.

Denne krise har også været hård ved smedene, der var afhængige af at det gik godt for landbruget. Og konkurrencen for Thomas var hård, med en smed i Odder midtby, en i Ondrup, en i Fillerup (hans fætter Søren) og 2 i Randlev.

Med landbrugskrise og måske modvilje mod at arbejde for von Voss, samtidig med at han skulle forsørge kone og 4 børn og betale på huslån og diverse skatter, har det været meget svært for Thomas at klare sig. (Skatterne var i 1823: "*Landskat, Chirurkiskat, Tugthuuspænge, Amtsfondet, Veiskat, Sygehuuspænge og Bidrag til Veterinairkolen*", i alt 1 Rbd sedl, 3 mk og 8½ sk).

Så den 11 marts 1823 måtte Thomas sælge sit hus og jordlod til Niels Hansen, ejer af Odder Overmølle, for 400 Rbd sølv ! - Pengene havde han fået allerede 15 december 1822, hvor han indbetalte dem på obligationen til Simon Pedersen.

Der skyldtes da stadig 100 Rbd på lånet, og da der nu ikke var noget hus som sikkerhed, måtte Thomas pantsætte både sit indbo og sine smederedskaber. 100 Rbd var mange penge dengang, så det pantsatte indbo var omfattende:

"1 Ege Dragkiste med 4 Skuffer, 1 mindre do: med 3 Skuffer, 1 Syeskrien, 1 blaamalet Fyrre

Hængeskab, 1 liden do:, 1 bemalet Ege do:, 2 Sølv Spiseskeer og 1 do: Theskee. 1 Fyhr Slagbord og 8 Træstole, 1 Fyhr Halvkiste, 1 lidet Fyrrebord, 2 Kornsolde, 1 Ølfjerrild og 2 Ankere, 2 gulstribede bolstere Dyner, 2 do: Puder, 1 blaastribet olmerdugs Dyne, 1 graa-
 sribet do:, 2 graastribede olmerdugs Puder, 1 blaastribet do: Dyne, 1 sort guul sribet
 Dyne, 3 Vuggepuder, 3 Par blaaegarns Lagner, 1 Fyrrebord med Skab, 1 Bilægger Jernkak-
 kelovn, 2 Standkar og 1 mindre do: 1 Kaaber Halvtønde Kjedel, 1 Træfad, 2 Jern Gryder, 1
 Spand, 1 Skreppe, 1 Stueuhr, 2 Høns og 3 Faar".

Hans smederedskaber var: "1 Bælg, 1 Ambolt, 1 Skrue-
 stik, 2 Forhamre 2 Haandhamre, 3 Nageljern, 3 Tænger,
 1 stor Smedetap, 1 mindre do:, 3 Skraameiseler, 3 Heste-
 skoe Stempler med Brooder (hulleværktøj), 1 Hjulskind
 stempel med Brood og 1 Beslaato'i". Her af fremgik jo da,
 at han ejede sin egen smedje på det tidspunkt.

(De sidste 100 Rbd på lånet blev først betalt i 1837, så
 det har ikke været nogen guldgrube at være smed i
 Odder i den periode).

Den 24 november 1823 fæstede Thomas så på livstid det samme hus af Niels Hansen,
 (kun angivet til et 13 fags hus), og med en årlig "Landgilde på 16 Rigsbankdaler Sølv"
 for fæstet. (Fæstebrevet dog først "tinglæst" i Hads herreds ret den 22 februar 1845 !).
 - Så nu faldt de årlige husudgifter til 21 Rbd.

Der har tilsyneladende ikke været en decideret bysmed i Odder, i hvert fald ikke i 1800-
 tallet. I 1801 var der kun 1 smed i Odder by (+ 4 mere rundt om ude i sognet: i Fille-
 rup, Ondrup, Tvenstrup og Snærrild). Smeden i Odder by var Michel Nielsen, hvis virk-
 somhed lå lige nord for åen (ved matr. 42, Odder by, ca. Nørregade 13), og som sønnen
 Søren Michelsen senere overtog. Thomas etablerede sig i Odder by længere mod nord-
 øst, i Østergade, som smed nr. 2, ca. omkring 1814.

Det ser ud til at der var 2 smedjer i Odder by frem til slutningen af 1830'erne (foruden
 de 2 smedjer ved godserne Rodsteenseje og Rathlousdal).

Derefter voksede antallet til 3 helt frem til efter 1860, hvor der
 muligvis var en 4. smedje i Odder by, der jo udviklede sig kraf-
 tigt. Men så begyndte industrialiseringens tid, og antallet af
 smedjer stagnerede.

Et væsentligt arbejde for en landsbysmed dengang har været at
 fremstille plovskær, langjern og beslag til svingplove af den ty-
 pe, som vist på billedet.

Sønnen Niels blev fremvist i Odder kirke 28 november 1824, bår-
 ret af Madame Hansen af Odder øverste mølle. Blandt fadderne
 var broderen Jens og fætrene Jens Mortensen og Jens Michelsen
 af Randlev.

Den 13 juli 1827 døde Dorthe Marie (41 år gl.) og blev begravet i Odder kirke den 17
 juli. Hun har formentlig været en køn pige, siden Thomas giftede sig med hende den
 gang, skønt hun var 5 år ældre og gravid. Hvordan hendes liv har været, kan man kun
 gisne om, men det har givet været en hård tilværelse i det fattige smedehjem, efter at
 være vokset op i det mere velhavende degnehjem i Hundslund og formentlig flere års
 ophold på Rodsteenseje som tjenestepige.

Datteren Jensine Marie blev fremvist i Odder kirke den 27 juli, båret af en Pauline Møller
 fra Odder. Blandt fadderne var broderen Jens, fætteren Søren Mortensen og en svoger,
 garver Steenberg fra Århus. Endelig fik Thomas en datter, men hun døde 15 august, kun
 10 uger gl.

Af skiftet i Hads herred 29 august 1827 fremgår det, at Thomas var "Fæste Huusmand
 og Smed", og ikke særligt velhavende. Formuen blev opgjort til 115 Rigsdaler og 4 mk,
 men da gælden oversteg formuen med knap 9 Rd, så blev boet erklæret for fallit !

I skifteopgørelsen nævnes at huset indeholdt "2 Stuer, et Kiøken og et Brøgers", med en
 "Kaaber Kiedle i Grube og en Jern Kakelovn" til en samlet værdi på 11 Rd, som det mest
 værdifulde.

Hans smederedskaber var ansat til 25 Rbd, mens selve smedien kun var ansat til 10 Rbd, så det var været en lille og primitiv smedje, han havde. Men det har åbenbart været hans egen og ikke været med i salget til Niels Hansen.

Der var endvidere i husholdet 2 køer, 3 får og 3 lam samt et svin. Af særlige ejendele kan kun nævnes et stueur, ellers var der kun det mest nødvendige inventar, ingen overflødig luksus.

Dorthe Maries garderobe var ikke omfattende, en sort kjole og en Sirthes kjole, et par skørter og en trøje af Catun og Stoffes, 2 sæt hovedtøj og 2 forklæder. Men hun var da noget finere klædt end en almindelig kone af bondestanden.

Thomas' underskrift på skiftedokumentet fremstår pæn og letlæselig af en smed at være, men han har jo også gået i sin faders skole i Randlev.

Den 6 november 1827 giftede Thomas sig så med tjenestepige Kirsten Mortensdatter fra Odder (hun var født i Randlev og var kusine til ham). Af børn fik de:

* David, født og hjemmedøbt 14 juni 1828. Han døde 23 april 1830, 1¾ år gl.

* Dorthe Marie, født 17 januar 1830 og hjemmedøbt 18 februar. Hun døde 19 febr., 1 md. gl.

* David Seidelin, født 28 maj 1834 og døbt 6 juli i Odder kirke.

I 1827 døde konen til Thomas' ven, skriver Jacob Jørgensen af Rodsteenseje, der boede i Brohuset, og ved skiftet den 9 december samme år blev Thomas udpeget til formynder for hans umyndige børn.

I 1828 blev Thomas' førstefødte søn Hans Christian konfirmeret i Odder kirke med karakteren "*Meget god i Kundskab og Opførsel*".

Den 27 juli samme år blev sønnen David døbt i Odder kirke, båret af en Madame Seidelin fra Skanderborg. Blandt fadderne var vennen Jacob Jørgensen fra Rodsteenseje og fætrene Jens Mortensen og Søren Mortensen.

I 1831 blev sønnen Jens konfirmeret med karakteren "*Meget god i Kundskab og Opførsel*". Det år betalte Thomas 1 fdk (fjerdingskar) rug og 1 fdk byg samt 3 skilling til sognets fattige, mens "*Mikel Smed, Odder Bye*" betalte 1½ fdk af hver kornsort og 4½ skilling, så hans smedevirksomhed må have været noget større end Thomas'.

Den 26 februar 1832 døde den førstefødte søn Hans Christian i Odder, kun 18 år gl.

I 1833 blev sønnen Jens Anthon konfirmeret, også han fik karakteren: "*Meget god i Kundskab og Opførsel*".

Den 6 juli 1834 blev sønnen David Seidelin døbt, båret af Madame Qvist fra Skanderborg. Blandt fadderne var apoteker David Seidelin og bygmester Jens Svane Qvist fra Skanderborg samt skriver Jørgensen fra Rodsteenseje.

Sønnen Rasmus blev konfirmeret i 1836, også med: "*Meget god af Kundskab og Opførsel*".

På den tid har der åbenbart været gode tider for landbruget og Thomas må have tjent godt som smed, for den 21 juni 1837 betalte han, uden at lånet var opsagt, de resterende 100 Rbd på obligationen, så han kunne frigøre sit smedegrej fra pantsætningen. Hvilket gjorde at han nu også kunne udbygge og forbedre sin smedje.

I 1839 blev Niels så konfirmeret, han fik dog bare "*God af Kundskab og Opførsel*" ved konfirmationen.

I 1841 var Thomas vidne ved Hads herreds ret i en straffesag mod en Hans Hendrik Kiim og en Abraham Jørgensen (hvis datter senere blev gift med Thomas' barnebarn) angående et tyveri i Odder af en kedel med hank.

Ved Ft. 1845 var der sket yderligere udvikling af byen, så nu var der 3 smede i byen med 2 smedesvende, så konkurrencen blev større. Desværre døde sønnen Niels den 9 marts samme år, kun 20 år gl. 1845 var også året hvor der kom kartoffelsyge til Odder, der ødelagde hele høsten, og sammen med med dårlig kornhøst i 1846-47 opstod der i

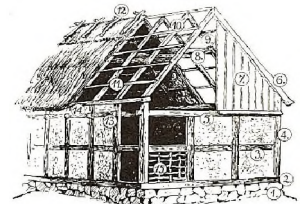
1847 stor mangel på fødevarer i hele sognet.

Den 31 august 1846 overtog sønnen Jens Anthon faderens smedje, der nu var ombygget med murede vægge og tegltag, og hele 2 esser. Og han købte samtidig huset og jorden (ny matrikul: 5 skp, 1 fkr og $\frac{3}{4}$ alb) af ejeren, møller Niels Hansen, for 600 Rbd på obligation, mens faderen samtidig afstod sin fæsteret på huset.

Til gengæld blev der den 19 september 1846 "tinglæst" en aftægtskontakt i huset for Thomas og hans kone. Af den fremgår at de fik 2 fag af huset til bolig og ud over årlige madforsyninger, også fik ret til at dyrke kartofler i haven, og Thomas fik lov til at bruge "den vestre Esse i Smedjen" så ofte han havde lyst. Aftægten blev værdisat til 30 Rbd om året.

Det var ikke den store luksus at være smed i Odder den gang ! - I 1847 købte smeden Jacob Hansen, der kom til byen fra Rathlousdal, et 6-fags hus i Rosengade, nr. 53, hvor der var smedje i de 3 fag af huset og beboelse i de resterende 3 fag (2 fag med brædegulv og 1 fag med stengulv). (I alt ca. 40 m² til smedje og beboelse !).

Husene i Odder var dengang som regel 3 til 8 fags bindingsværkshuse. De var 1-plans med stråtag og opført med klinede vægge (dvs. mellem bindingsværket var flettet grene og halm og derefter klinet med ler på begge sider til en passende murtykkelse. Gavlene var oftest lodrette med brædebeklædning. Vinduerne var få og små, så derfor var væggene indvendigt hvidkalkede for at lyse op i rum-

mene. Bindingsværket udførtes som regel i moduler, kaldet fag. Den typiske længde på et fag var i Danmark omkring 1,5 m (5' fod). En normal husbredde var på 4,5 m (15'), men også bredder på 6 m (20') og 7,5 m (25') forekom.

Som regel indeholdt husene 1-2 stuer, et køkken og et bryggers med muret bageovn. Indtil 1830 havde ingen huse i Odder brædegulv, det var enten lergulv eller kampestensgulv udjævnet med ler.

Alt tegnede til et succesfuld generationsskifte i smedevirksomheden, men så kom den første Slesvigske krig (1848-50). Jens Anthon blev da indkaldt til krigsreserven og stationeret i Fredericia fæstning, hvor han desværre døde 3/6-1849 under bombardement.

Hans enke flyttede så over og boede ved sin moder, og huset med smedje blev den 24 december 1849 solgt for 750 Rbd (tinglæst 12/1-1850) til smeden Anders Rasmussen, der var smed i Fillerup. (Der var da gæld på 600 Rbd i huset i en panteobligation + 150 Rbd som værdi af aftægtskontrakten, der stadig var gældende).

Ved Ft.1850 var Anders smed ikke flyttet ind, så Thomas og konen boede alene i huset sammen med den yngste søn David Seidelin, der lige var konfirmeret året før og formentlig var under oplæring som smed.

Anders Rasmussen overtog brandforsikringen for hus og smedje efter Jens Anthon's enke og af taksationen i 1850 fremgår følgende:

"Et Huus i Odder eiet udi af Smed Anders Rasmussen forhen under Hoved N. 7 Li. N. 33 forsikret for 360 Rd fandtes som saaledes a og b, blive staaende her i et 360 Rd
c, En Smedie østre for Stuehuset 5 Fag 10 $\frac{3}{4}$ Alen dyb, Blandings Under og Over-tømmer, murede vægge og Tegltag med Vinduer og Døre samt Skorsteen tilligemed Karlekammer med Loft og 2 Blæsebælle, tilsammen taxeret til 250 Rd
i alt 610 Rd"

Men Anders Rasmussen arbejdede som smed ved Rathlousdal og den 3 juli 1852 solgte han hus og smedje til smeden Morten Jespersen, der tidligere havde arbejdet som smedsvend ved ham i Fillerup. - Der var en god fortjeneste, da salgsprisen var 1350 Rbd.

1853 kom der en Kolera-epidemi til Odder og i 1854 købte sogneforstanderskabet et hus i Østergade (lige over for smedjen), der blev omdannet til Kolera-hospital for byen. Men epidemien gik over og det nåede aldrig at komme i brug.

Det var også så som så med hygiejnen og sanitetsforholdene på den tid. I oktober 1857 klagede 14 af Odder by's beboere, heriblandt smeden Søren Mikkelsen, til herredsfogeden over at en maler Behrmann havde bygget et "Loqom" tæt ved den nedre mølleå, således at "Alt Urenligheden opsluges af Vandet, som de fleste af os er nødsaget til at bruge til HuusholdningsBrug", og da vandet i forvejen var af mindre god beskaffenhed, ville de forebygge at det skulle blive "Aldeles Bedærvet", og forhindre, at flere beboere ville følge hans eksempel.

(Omkring 1870 blev byen hårdt ramt af tyfus-sygdom, som antagelig kom fra åvandet. Derfor blev Odder Vandværk oprettet og forsynet med drikkevand fra Rathlousdal).

Ved folketællingen 1855 var Thomas opført som "Indsidder, Smed" i hus sammen med smeden Morten Jespersen, så han var da stadig aktiv som smed. I huset var også sønnen David Seidelin Thomasen, som arbejdede som smedesvend ved Morten Jespersen. I 1860 var Thomas opført som: "Lever af Aftægt, 68 år". Aftægten var stadig ved Morten Jespersen.

Thomas døde 1 januar 1867 og blev begravet 8 januar i Torrild sogn, 75 år gl. - (I kirkebogen fra Torrild står der: "Fader til og i Besøg hos sin Søn Smed og Huusleier Jens Thomasen i Torrild, men er hjemmehørende i Odder, hvor han var Aftægtsmand hos Morten Smed").

Konen Kirsten levede videre som aftægtsenke. Men det ser ud til at Morten Jespersen på et tidspunkt har betalt Jens Thomasen i Torrild for at overtage aftægten, for da Jens døde i 1877 måtte Torrild sogneråd i en periode betale for hendes ophold, indtil hun flyttede tilbage til Odder.

Den 5 september 1874 fik Morten Jespersen tilladelse til at udstykke en del-parcel matr. nr. 37b med "Vaaningshus og Smedie" samt haveplads i en selvstændig jordlod på 2 alb (i Østergade), som han solgte til smed Nicolai Christian Andersen d. 12 oktober 1874 (dog uden smedegrej).

Et forholdsvis nyere udhus fra 1859 blev ikke solgt med, men flyttet ned på Østermarks-lodden, der fortsatte som Morten Jespersens bopæl under matr. nr. 37a, hvor han fortsatte som husmand.

Kirstine Mortensdatter døde den 24 august 1879, 84 år gl. i Odder. Aftægtskontrakten, der var tinglyst på huset blev først aflyst 29 november 1879, efter at Kirsten var død, men som nævnt må Morten Jespersen have indgået en særaftale med Jens Thomasen i Torrild om at overtage forpligtelsen.

Et langt og slidsomt liv for dem begge var endt. - Thomas virker som en retskaffen, arbejdsom og ærlig person, der mødte megen modgang, bl.a. at opleve at 6 af hans 9 børn døde som børn eller ret unge, samt at købe hus på det værst tænkelige tidspunkt (ved statsbankerotten), så han var tvunget til at sælge det igen.

Thomas' hus og smedje levede ikke ret meget længere end Thomas. Den 21 juni 1875 videresolgte smed Nicolai Christian Andersen parcellen 37b til gårdmand Niels Simonsen for 2.000 kr, og forlod samme dag Odder for at flytte til Hundslund.

I følge brandforsikringsprotokollen nedbrød Niels Simonsen 2 april 1876 stuehuset og den 31 juli 1877 selve smedjen. Og den 30 september 1878 videresolgte han parcellen 37b til sin svigersøn gårdejer Erik Eriksen i Odder by.

####

Jens Steensen og Anne Sørensen Worm

Thomas' 1. kone Dorthe Marie var født 10 juli 1786 i Hundslund, som datter af Jens Steensen, der var degn i Hundslund fra 1780 (kaldet til degn 9 oktober) til sin død i 1813. Han var født ca. 1745 og var fra 1774 skoleholder i Skovsrod, Tulstrup sogn til han i 1780 tiltrådte som degn i Hundslund.

Han var gift med Anne Sørensen Worm, der var datter af Kgl. skovrider Anders Sørensen. De fik 10 børn (3 døde som barn), inden hun døde december 1806:

De voksne piger var: Dorthe Marie, Marie, Sophia Margrethe, Johanna Marie og Severine. Drengene var: Christian og Anders.

Af skiftet efter konen fremgår det, at degnen i Hundslund var væsentligt mere velhavende end degnen Jens J i Randlev (der var også her en tjenestepige i huset). Hvor indboet i Randlev degnebolig blev vurderet til knap 55 Rd, blev indboet i Hundslund på samme tid vurderet til ca. 234 Rd.

Der var bl. a. hele 3 kakkelovne til opvarmning af huset, en kobber themaskine! og adskillige kaffe- og thekander i kobber og porcelæn, sølvskeer og meget kobber køkken-grej, bl.a. en "Ebbelskivpand" m.m.

I sin tid som degn var Jens Steensen indblandet i et par tvister. Under udskiftningen af jordene i Hundslund sogn i 1791 kom han i klemme i en tvist, mellem kammerherren på Serritzlevgård og nogle bønder fra sognet, om bredden af kirkevejen, da han havde samlet underskrifter til (og måske også forfattet) et klagebrev. Tvisten endte med at man konstaterede, om vejen fra Hundslund by til kirken, "*at en Kirke Vey paa 8 Alens Bredde (5 m) er bred nok til 2de Bønder Vogne at kiøre hinanden forbi i skikkelig Adfærd*" og "*så megen Rum ved Kirkeporten til at vende og holde paa*" var tilstrækkelig.

1792 klager han til Amtmanden i Skanderborg over den tildelte græsod som skolejord i forbindelse med Hundslund by's udskiftning. I svarbrevet fra godsejer von Beenfeldt til amtmanden beskrives Jens Steensen som "*uroilig og overdreven paastaaelig*". Kort efter skriver Jens, at han fortryder sin klage til amtmanden og burde have forhandlet sin sag i rolighed.

I 1799 indklagede han så gårdmand Michel Jensen af Hundslund for amtets Forligelses-Commission, for at beskyldte ham for falsk vidnesbyrd i en sag ved Hads herreds ret mellem gårdmanden og dennes modpart. Hvorledes det endte vides ikke.

Den 28 april 1807 giftede Jens Steensen sig igen med Jomfru Birgitte Marie Friis, der tjente i Hundslund præstegård. Jens døde i Hundslund i 1813 og blev begravet 23 juni i Hundslund kirke, 68 år gl.

Efter hans død flyttede børnene op til morbroderen, købmand Hans Sørensen i Hobro, hvor Marie blev gift i 1815, Severine konfirmeret i 1817 og Christian gift i 1821.

Christian blev premierløjtnant på Samsø og senere konsumtionsbetjent i Hobro, hvor han døde 26 maj 1835. Anders døde 25 januar 1856 som "Kjøbmand" i Hobro

Enken Birgitte Marie Friis flyttede til Pillemark på Samsø, hvor hun hvert år modtog sin degne-enkepension på 4 Rd, helt frem til sin død 16 november 1846, 86 år gl.

Morten Jensen og Anne Jensdatter

Thomas' 2. kone Kirsten Mortensdatter var født 17 maj 1795 i Randlev som datter af gårdmand Morten Jensen og Anne Jensdatter og var altså kusine til Thomas. Hun arbejdede i Odder som tjenestepige, da de blev gift.

Morten Jensen var født i Randlev ca 1749 og fæstede Vantilgaarden i Randlev før 1783 af Dybvad gods. 1797 købte han den til ejendom af godsejeren, og efter udflytningen til den vestre del af Randlev sogn fik gården (ny matr. nr. 9 – Hk. 3-3-0-0) navnet Kulgrav.

I Brandforsikringsprotokollen 1796-1799 takseres den således:

"Morten Jensen paa Vantilgaarden - d 17 Juli 1798.

a. Stuehuus i Øster og Vester	320
b. Staldhuuset	200
c. Ladehuuset	260
d. det Østre Huus	<u>70</u>
Forsikringssum:	850 Rd"

Anne Jensdatter var født i Altona, Holsten i ca. 1758, som datter af skytten Jens Laurson fra Rodsteenseje og Appelone Michelsdatter. Parret blev gift 4 juni 1779, hvor hun da var tjenestepige på Rodsteenseje, og de fik 9 børn, hvor af Thomas' kone Kirsten var den næstyingste.

APPENDIKS:

Huskøb 1814:

Retsdagen den 30 October 1814.

Skjøde.

Underskrevne **Simon Simonsen** i Odder, tilstaaer at have solgt og afhændet, ligesom jeg og herved til **Thomas Jensen** Smed i bemeldte Odder, sælger, skjøder og aldeles afhænder efterskrevne Eiendomme ald:

a, mit eiende og paaboende Huus i Odder Bye med tilliggende Jordlod, staaende for Hartkorn Ager og Eng 1 Skp 1 Fdka 2 Alb: der mig ved Skjøde af 15 Juni 1804 af Frue Oberstlieutenantinde De Weienigel til Rodsteenseie er solgt og overdraget og

b, en Parcel staaende for Hartkorn Ager og Eng 1 Fdka 2 7/8 Alb og Skovskyld 5/19 Alb: som mig ved Skjøde dateret 15 Juli 1804, af Gaardmand Morten Andersen Yding er solgt og overdraget.

c, alle muur og nagelfaste Ting ved og i Huuset /:Jern Kakkelovn med Rør og Grueskjedelen undtagen:/. -

Saa følger og i Kjøbet den nedlagde Sæd, Fodringer som maatte være ufortæret til næste 1ste April, til hvilken Tid jeg forflytter Huuset og til hvilken Tid det ogsaa staaer for min Regning. Saa leverer jeg ham og ved Fratrædelsen 1 Td Haure og een af de Køer jeg paa nærværende Tid eier. Foreskrevne Huus med Hartkornet samlet, bliver Hartkorn Ager og Eng 1 Skp 3 Fdka 1 7/8 Alb og Skovskyld 5/19 Alb overdrages herved Kjøberens med de samme Rettigheder og de samme Forpligtelser, hvorunder ogsaa indbefattet Rigsbankens Fordringer, som jeg det selv haver eiet.

Og da Kjøberens ovenmeldte Thomas Jensen Smed nu har gjort Fyldest for den acorderede Kjøbesumma 1500 Rbd: N: V: siger et Tusinde fem Hundrede Rigsbankdaler Navneværdie, saa gives ham herved for samme fuldkommen Qvittering. -

Kjøberens paalægges ingensinde at sælge dette Huus eller nogen af dets tilliggende for derved at implettere en Hoved eller Sædegaard eller for deraf at gjøre Hoverie. - Endnu erindres, at jeg betaler alle Kongelige Skatter og Contributioner for Aaret 1814, men at de saa næste Aars Begyndelse al bliver for Kjøberens regning. -

til Bekræftelse under min Haand. - Odder den **30 Octbr: 1814.** *Simon Simonsen*

At denne Handel er skeedt efter mundtlig, og at ingen skriftlig Contract, enten mellem os eller andre paa vore Vegne derangaaende har været oprettet, bevidnes af Kjøber og Sælger, saaledes som at samme med Eid kan bekræftes. - Datum ut Supra.

Simon Simonsen Thomas Jensen

Læst ved Hads Ning Herreders Ret den **14 Juni 1817** og protocolleret Fol: 14. Gebyr 4 Rbd 63 s: S: V: Justitsfondet 90 s: S: V:

##

Obligation.

Retsdagen den 30 October 1814.

Underskrevne **Thomas Jensen** Smed i Odder, tilstaaer herved at være Skyldig til velagte Mand **Knud Sørensen** i Rørth den Summa 900 rbd siger nie Hundrede Rigsbd: N V Af den Capital forbinder jeg mig til hvert Aars Snaps Tinges Termin at svare Renter 4 ProC: - Og bliver den muelig Capitalen af mig at betale og Creditor at modtage Naar den 1/2 Aar fra Snapsting fra ingen af siderne er opsagt. -

Paa det at Creditor kan være desto sikrere om skadesløs Betaling i alle maader; pantsætter jeg som herved med 1. Prt: Pandteret mit eiende Huus i Odder Bye med tilliggende Jorder stor Hartkorn Agger og Eng 1 Skp: 3 Fr: 1/8 Alb: og Skovskyld 5/19 Alb: saaledes som samme ved Skjøde er solgt af Simon Simonsen. - Og skal dette være Creditor et trygt 1 Prt: Underpant indtil Capital, Renter og alle Omkostninger i Anledning af dette Laan, skadesløs i alle maader af mig udbetalt. - Odder d: **30 Octb. 1814.**

Thomas Jensen.

Læst og Pantebogen indført ved Hads-Ning Herreders Ret 7 Novb. 1814. - Men ingen Adkomst findes paa det pantsatte Huus og Hartkorn for Debitor. - Gebyr 2 Rbd 63 s. Justitsf. 51 s. *N. Biørn*

##

Hussalg 1823:

Underskrevne **Thomas Jensen** Smed i Odder, tilstaaer herved at have solgt og afhændet, ligesom jeg og herved sælger, skiøder og aldeles afhænder til Mølleren **Niels Hansen** i Odder Overmølle: 1 en Parcel eller Jordlod, beliggende her paa Byens Mark, som er matrikuleret for Hartkorn, Ager og Eng 1 Skp 1 Fdkr 2 Alb. 2 en Ditto paa Ditto, der staaer for Hartkorn, Ager og Eng 1 Fdkr 2 4/8 Alb. Og 5/19 Alb. Skov skyld, og 3de mit iboende Huus her i Byen, hvilket alt jeg eier ifølge Skiøde fra Simon Simonsen i Odder, datteret 30te October 1814, tinglæst 14 Juni 1817, for den Summa 400, skriver fire Hundrede Rigsbankdaler Sølv, som er betalt, thi kjender jeg mig og mine Arvinger ingen mere Lod, Deel, Ret eller Rettighed at have til eller udi fornævnte Eiendom, men samme skal herefter tilhøre Kiøberen, med de samme Rettigheder og Forpligtelser jeg dem selv har eiet, som en lovlig Kiøbt og betalt Eiendom. - Til Bekræftelse under min Haand i undertegnede Vitterligheds Vidners Overværelse.

Odder **11 Marti 1823** *Thomas Jensen*

At ingen Kiøbecontract, skriftlige Conditioner eller noget saadant Dokument, denne Handel betreffend, enten imellem os eller andre paa mere Klager, har været oprettet bevidnes herved, og kan, naar forlanges, blive bekræftet med Eid. Datum ut Supra

Thomas Jensen. Niels Hansen

Paa det Solgte hviler ikke, saa vidt mig bekjendt, nogen Restance, og til Sognets Fattige har jeg modtaget 2 sk Tegn. Odder Præstegaard den 17 Martii 1823. *E. F. Gotschalck*

Af det Solgte rester intet hertil til 1822 Aars Tilgang, hvilket ifølge Placaten af 12 Januarie 1820 bevidnes. Skanderborg Amtstue den 25 Marti 1823. *Ejerg*

Læst under Hads & Ning Herredes Ret den 19 April 1823 og protocolleret Folio 329. Adkomsten rigtig befunden, men paa det Afhændede skyldes 500 Rd 16 sk til Simon Pedersen. *Lanng*

##

Aftægtskontrakt til Thomas Jensen Odder.

Aftægtscontract.

Retsdagen den 19 September 1846.

Nu min Fader **Thomas Jensen** Smed af Odder har afstaaet sin Fæsteret til det mig ved Skjøde Dags Dato fra Niels Hansen fra Odder Overmølle overdragne Huus med tilliggende i Bemeldte Odder, saa forpligter jeg underskrevne **Jens Anthon Thomsen** herved mig og efterkommende Eiere af dette Huus, at svare min Fader, og hans nuværende Kone Kirsten Mortensdatter, saalænge nogen af dem lever følgende:

Aftægt:

- 1) Hvert Aars Mortensdag, første Gang Mortensdag indeværende Aar, leverer jeg dem 1 Tdr, 4 Skpr Rug, 1 Tdr, 4 Skpr Byg, 1 Tdr Bygmalt, 3 Fad fersk Flæsk, ½ Fad Smør, alt i gode sunde og forsvarlige Varer. -
- 2) Hver Dag leverer jeg dem en Potte nymalket Mælk, eller hver anden Dag 2 Potter Ditto. -
- 3) Aarlig leveres dem 3 læs gode og tørre Tørv, som til rette Tid frit hjemkjøren dem til deres Bopæl. -
- 4) Aarlig skal jeg fodre om Vinteren lige med mine egne et Faar for dem, samt græsse samme med frit Yngel om sommeren, ligeledes ligemed mine egne, alt uden Betaling og jeg leverer de fornødne Faarer dertil for egen Regning, hvis skal jeg og varlig paa-vise Aftægtsfolkene vel behandlet Jord i den .. retvendte Eiendom, til nye Kartoffler, som jeg af mit eget Avl skal nedlægge deri, uden Udgivt for dem, og af hvis Udbytte de da have Halvdelen, som de selv have Ret til at hyppe.
- 5) Til beboelse og fri Afbenyttelse her Livstid tilstaaes Aftægtsfolkene 2 fag af det afstaaede Huus tillige med et Stykke Haugejord der ligger nordest i Haugen og er afsat med en Stokke. Denne beboelse samt Hegnet ved Haugen skal stedse vedligeholdes i god stand af mig istandsat: givt her Aftægtsfolkene. -

6) Fri Adgang til Ovnen og Grubekjedlen, samt til at tage Vand af brønden forbeholdes Aftægtsfolkene og min Fader reserveres Ret til Brug, saa ofte han finder her godt, af Værkstedet med den vestre Esse i Smedien.

For det stemplede Papirs Skyld anslaaes den herved betingede Aftægt til en aarlig Byrde af 30 Rbd. Som her 5 Aar udgjør 150 Rbd. -

Saaledes indgaaed bekræftes med Underskrift i Vidners Overværelse med Bemærkning at Aftægten er første Prioritet i den lige solgte Eiendom, der har Hartkorn nye Matricul 5 Skpr, 1 Fdkr, $\frac{3}{4}$ Album.

Odder den **31 August 1846**. Som Aftægtstager: *Thomas Jensen Smed*. Som Aftægts-giver: *Jens Anthon Thomasen*.

Læst i Hads og Ning Herreders Ret den 19 September 1846 og i Pantebogen indført Fol 86. Noteret i Registret Fol 179. Bankhæftelsen findes ei at være udslettet, hvilket bemærkes, med tilhørende at Pantebogen ingen oplysning indeholder om Hartkornet efter den nye Matricul. Pantsætteren har imidlertid Adkomst paa et: Hartkorn Ager og Eng 1 Skp, 3 Fdkr, $1\frac{3}{8}$ Album og Skovskyld $\frac{5}{19}$ Album med tilhørende Huus i Odder Bye.

Rosenstand

Aflyst Aftægtscontract imellem Smed Thomas Jensen af Odder som Nyder og Jens Anthon Thomsen samme Sted som Yder den 31 August 1846, læst 19 Septbr. s. A., Taxator værdi 150 Rd, udslettet ifølge saate. dødsatteststed:

"Torrild Ministerialbog udviser at Thomas Jensen Aftægtsmand hos Morten Smed i Odder paa et Besøg hos sin Søn Smed Jens Thomsen i Torrild, er død sammesteds den 1 Januar 1867 og begravet paa Torrild Kirkegaard d. 8 januar 1867. Torrild d. 13 October 1879. G Ladbo Kapellan "

"Kirsten Mortensen, Enke efter Smed Thomas Jensen i Torrild, her i Odder Sogn er ved døden afgaaet den 24 August 1879, begravet den 28 August 1879. Dette attesteres herved i Overensstemmelse med Odder Sogns Kirkebog. Odder Præsteg: d. 12 septbr. 1879. P Boesen Sognepræst "

Aflyst i Hads Herreds Ret den **29 Nov. 1879** samt af Pantebogen udslettet. 2 døds-attester foreviste.

G Rehling

##

Matrikelkort Odder By 1817-47 ->

Det ser ud til at der allerede i 1817 var en lille smedje nordøst for huspladsen, måske et tidligere bødkerværksted.

Odder Matrikel Sogneprotokol.

Skrevet 1817-1828 (efter 1823).

Ejer Niels Hansen, Møller, Bruger Thomas Jensen - Ager og Eng ", 1, 3, 17/8, Skovskyld ", ", ", 5/19. - Matr. 37:

A, Huusplads og Haven - 2.220 □alen +

B, Lodden + Markvejen 95.180 □alen - Ny Hartkorn: ", 5 skp, 1 fdk, $\frac{3}{4}$ alb.

En Huusplads med Have i den nordøstlige Deel af Byen, dens østre Side; og en Lod ved Randlev Skiel østligst i Marken.

Huuspladsen med have var på Østergade, formentlig ca. nr. 62 (ved Parkvejs-krydset). Lodden (Matrikel nr. 37, Odder By) var nuværende Østermarksvej 140 (Pt. areal 2.091 m², heraf 261 m² vej).

##

Forsikringstaksationer - Matrikel nr. 37, Odder By:

Taxationsprotocol 1800-1830:

Taxeret 22 Febr. **1804**: Et Hus tilhører Bøker Simon Simonsen
a/ Huset i Nord 12 Fag 8½ Al dybt, Ege under og Fyr overtømmer, Klinede Væge og
Straae tag, til 2 Stuer 2 Kammer Kiøken, Brygers, Lade og Fæehus, tax for - 350 Rd.
- Forsvarlig mod Ilde Fahre, ei før taxeret. -

Taxation Septbr 1811:

Et Huus eies og beboes af Bødker Simon Simonsen forhen under No. 7-33 forsikkert for 350 Rd.
a, Huset i Øster og Vester med Enderne, Dørren i Nord, 8 Fag 8½ Alen viidt, Eege Under og Fyrre
Overtømmer Klinede Vægge og Straaetag, deraf 8 Fag Indrettet til Stuehuus og det 1ste Fag til
Udhuus, før 350 - - - - - 450
b, Lade og Fæehuus i Vester. 5 Fag 8½ Alen viidt, do Matr. - - - 200 = 650 Rd.
Forsvarlig indrettet mod Ildefare for Deel i Byens Brand Redskaber og forhen forsikkert.

Taxationsprotocol 1840-1851:

1850: Et Huus i Odder eiet udi af Smed Anders Rasmussen forhen under Hoved N.7 Li. N.33
forsikkert for 360 Rd fandtes som saaledes a og b, blive staaende her i et - 360 Rd
c, En Smedie østen for Stuehuset 5 Fag 10¾ Alen dyb Blandings Under og Overtømmer, murede
vægge og Tegltag med Vinduer og Døre samt Skorsteen tilligemed Karlekammer med Loft og 2
Blæsebælle, tilsammen taxeret til - - - - - 250 Rd.
Som meldt forhen forsikkret - - - - - 610 Rd.

Taxationsprotocol 1851-58:

29 August **1855** blev foretaget Taxation til Brandforsikring:
Et Huus i Odder eiet af Morten Jespersen Smed under Hoved No. 7^b Li No. 33 forsikkert for 610
Rd fandtes nu saaledes:
a, Stuehuus: Nord 14 Fag 8½ Alen dyb, Eg Under Fyr Overtømmer og Straatag med en Udbyg-
ning i den ander Side; 8 Fag til beboelse med Loft, Vinduer og Dører, Kjøkken samt 2 Skorstene
og Fjellegulv i 5 fag, de 6 fag og Udbygningen til Lade og Stald, taxeret til - 600
b, udgaar som nedbrudt med 110 Rd
c, nu b En Smedie bliver taxeret for - 250
saa her forsikkert. 850

Taksation matr. 37 Odder - 1859:

Aar **1859** den 21de Juli om Eftermiddagen Kl 4 1/4 er af undertegnede Sogntaxationsmænd i
Henhold til Lov af 4 de Marts 1857 foretaget følgende taxation til Indtegnning i Landbygningernes
Almindelige Brandforsikring.

Løb. No 43 - Odder Sogn, Odder Bye

Morten Jespersens Eiendomshuus Matr No 37.

a Et Huus Øst og Vest 9 Fag. Langt 24 Alen dybt 9, høit 3½ Alen. Ege Under og Blandings-
Overtømmer med Straaetag, murede Vægge med brændte Stene 2 Skorstene af raae Leer.
Indrettet til Beboelse med 9 Stuer og Kamre hvori er 9 Fag Vinduer med smaa Ruder, 3 Dørre
med Fyldinger og 6 enkelte glatte Dørre. Loft over 8 Fag. Fjællegulv i 6 Fag.
Huset er en gammel Bygning nogenlunde vedligeholdet, og er tidligere forsikkret under Fors No
33, for 600 Rdl som nu udgaar.

Nu forsikkret saaledes 9 Fag a 50 Rdl sølv - - - - - 450 Rdl

b En Smedie uforandret for - - - - - 250 Rdl

c Et vester Huus 7 Fag. Langt 18¼ dybt 8½ høit 3½ Alen. Blandings-Under og Fyrre Overtømmer
med Straaetag, murede Vægge med Brændte Steen. Indrettet til Lade og Koestald.

Taxeret til 40 Rdl pr Fag - - - - - 280 Rdl = Summa 980 Rdl.

Denne Bygning er nye og ei forhen forsikkret. Det ligger 20 Alen fra nærmeste fremmed Bygning
af anden Afdeling og 1½ Alen fra Litra a. - Odder den 21 Juli 1859.

I **1869** ombyggede Morten Jespersen smedjen på Østergade, idet han nedtog 1 fag af bygningen
og ved taksationen 17 juli 1869 lød beskrivelsen nu således:

Odder Sogn og Bye - Morten Jespersens Eiendoms Smedie.

c. En Smedie i Syd og Nord 4 Fag Langt 10½ Dyb 7½ Høide 3½ Al Ege under og Fyr over-
tømmer muret af Brændt Sten, En Skorsten af Rå Sten, med Tegltag, i Smedien fandtes 3 Fag
Vinduer og en glat Dør udvendig. - - - Vurderet til 4 fag a 30 Rd er 120 Rbd.

Stuehus og lade med kostald var med uændret vurdering, så den samlede sum var 850 Rbd.

Historiske begivenheder i datiden:

- 1788 Stavnbåndet ophæves - bønderkarle mellem 14-36 år kan flytte frit
Værnepligt (Lægdsruller) indføres
- 1791 Sognefoged skal vælges blandt beboerne i hvert kirkesogn
- 1799 Trolovelse afskaffes
- 1801 Slaget på Reden
Koppevaccination begynder i Danmark
- 1803 Fattigloven – der skal være fattigkommissioner i alle sogne
- 1806 Sygehuse opføres i amterne
- 1807 Københavns bombardement
- 1807-14 Englandskrigen
- 1808 **Frederik 6.** bliver konge
30/3 nedbrænder Koldinghus Slot pga. spanske lejetroppers indkvartering
- 1813 Statsbankerotten - Nationalbanken oprettes (først som Rigsbank)
- 1814 Landsbyskoleloven, med undervisningspligt fra 7 år til konfirmation
Norge afstås og får fri forfatning
- 1825 Mænd kan sværge sig fri i faderskabssager
- 1828 Slægtsnavne påbydes
- 1832 Forordning om Skudsmålsbøger for tyende indføres
- 1839 **Christian 8.** bliver konge
- 1841 Sogneråd indføres
- 1844 4. Matrikulering
- 1848 **Frederik 7.** bliver konge
- 1848-50 1. Slesvigske krig
- 1848 Almindelig værnepligt og pressefrihed indføres
- 1849 Grundloven underskrives samt første valg til Folketing og Landsting
- 1851 Konsumtionsafgift på indenlandske varer afskaffes
- 1857 Arvelov - Mænd og kvinder ligestilles
- 1863 **Christian 9.** bliver konge
- 1864 2. Slesvigske krig - Slesvig, Holsten og Lauenborg afstås
- 1866 Det Danske hedeselskab oprettes
- 1873 Rigsdaler, Mark og Skilling afløses af Kroner og Ører
- 1875 Latinsk skrift indføres i stedet for Gotisk

Maleri af Keld Jensen: Smeden i arbejde.